

O‘ZBEKISTONDA SPORT TURIZMINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Dusanov Shuxrat Abdirazakovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Jismoniy madaniyat kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqola O‘zbekiston hududlarida sport turizmining iqtisodiy salohiyatini baholashga bag‘ishlangan. Tadqiqotning asosiy maqsadi — yirik sport tadbirlari va infratuzilmani rivojlantirish orqali hududiy byudjet tushumlarini oshirish mexanizmlarini tahlil qilishdir. Maqolada sport turizmi xizmatlarining mintaqaviy iqtisodiy o‘shishga ta’siri yoritilgan.

Kalit so‘zlar: sport turizmi, hududiy iqtisodiyot, iqtisodiy samaradorlik, turizm infratuzilmasi, hududiy rivojlanish, investitsiya.

Аннотация: Данная статья посвящена оценке экономического потенциала спортивного туризма в регионах Узбекистана. Основная цель исследования – анализ механизмов увеличения доходов регионального бюджета за счет проведения масштабных спортивных мероприятий и развития инфраструктуры. В статье рассматривается влияние услуг спортивного туризма на экономический рост региона.

Ключевые слова: спортивный туризм, региональная экономика, экономическая эффективность, туристическая инфраструктура, региональное развитие, инвестиции.

Kirish

Sport turizmi bugungi kunda dunyo turizm bozorining eng tez rivojlanayotgan segmentlaridan biridir. O‘zbekistonning geografik joylashuvi va rivojlanayotgan sport infratuzilmasi hududlarda qo‘shimcha daromad manbalarini yaratish uchun katta

istiqbollarga ega. Mazkur maqolada sport turizmining hududiy darajadagi iqtisodiy ta'siri ilmiy baholanadi.

Hududiy iqtisodiy samaradorlikni baholash metodikasi

Sport turizmining hududga ta'sirini baholashda quyidagi ko'rsatkichlar asosiy mezon hisoblanadi:

- **To'g'ridan-to'g'ri ta'sir:** Sport tadbirlarida qatnashuvchilar va tomoshabinlarning hududda amalga oshirgan xarajatlari.
- **Bilvosita ta'sir:** Sport obyektlariga xizmat ko'rsatuvchi tarmoqlar (mehmonxona, transport, umumiy ovqatlanish) faoliyatining o'sishi.
- **Multiplikator effekti:** Bir so'mlik sport investitsiyasining umumiy hududiy yalpi mahsulotga (HYAM) qo'shayotgan hissasini aniqlash.

Rivojlantirish bosqichlari va strategiyalar

Hududlarda sport turizmini samarali boshqarish uchun quyidagi qadamlar amalga oshirilishi zarur:

- **Ixtisoslashgan sport klasterlarini yaratish:** Hududning iqlimi va imkoniyatlaridan kelib chiqib, sport turlarini (masalan, tog' chang'isi, suv sporti) tanlash.
- **Infratuzilmani modernizatsiya qilish:** Davlat-xususiy sheriklik (DXSH) asosida sport obyektlarini qurish va xususiy investitsiyalarni jalb etish.
- **Raqamli marketing:** Hududiy sport brendini xalqaro darajada targ'ib qilish.

Iqtisodiy tahlil va natijalar

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, sport turizmi "universitet-jamoatchilik-turizm" klasteri asosida yo'lga qo'yilganda hududiy samaradorlik sezilarli darajada oshadi.

Baholash mezonlari	An'anaviy yondashuv	Sport turizmi klasteri
Infratuzilma yuklamasi	Past (40%)	Yuqori (85%)
Byudjet daromadlari	Faqat davlat dotatsiyasi	Soliq va xizmatlar hisobiga o'zini qoplash
Bandlik darajasi	Past	Yuqori (mavsumiy va doimiy ish o'rinlari)

Muammolar va istiqbollar

• **Muammo:** Hududlarda sport menejmenti bo'yicha malakali kadrlarning yetishmasligi.

- **Yechim:** Sport menejmenti bo'yicha kadrlar malakasini oshirish va raqamli boshqaruv tizimlarini (CRM) joriy etish.

• **Muammo:** Sport infratuzilmasining ma'nan eskirishi.

- **Yechim:** Investorlar uchun soliq imtiyozlarini joriy etish va davlat-xususiy sheriklikni kuchaytirish.

Xulosa

O'zbekistonda sport turizmini rivojlantirish — hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning samarali usullaridan biridir. Sport inshootlaridan tijoriy va ijtimoiy maqsadlarda foydalanish universitetlar va hududlar uchun qo'shimcha moliyaviy resurslarni yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida"gi Qonuni.
2. Dusanov, Sh. A. (2025). *Oliy ta’lim muassasalarida sport infratuzilmasidan samarali foydalanishning iqtisodiy samaradorligi.*
3. Iqtisodiy samaradorlik va sport menejmenti bo‘yicha o‘quv qo‘llanmalar.
4. Oliy ta’limda infratuzilmani rivojlantirishga oid xalqaro tajribalar.